VALLBONA EXPRESS

ABRIL 2026

IL·LUSTRACIÓ: MIQUEL ÀNGEL VALLVERDÚ MIRÓ

Aquesta revista és un espai col·lectiu fet i pensat per les veïnes i veïns de Vallbona de les Monges. A banda de totes les persones que hi han participat directament, també hi ha tot un gruix de persones sense les quals aquesta aventura no seria possible.

Direcció: **Jordi Sempere Roig**

Disseny de la portada: **Miquel Àngel Vallverdú Miró**

Col·laboracions:
Marc Valls Albert
Joaquim Sempere Carreras
L'Olivera Cooperativa
Ajuntament de Vallbona de les Monges
Diputació de Lleida
Institut d'Estudis Ilerdencs
Coceder
Alfons Solanas
Eduard Viver
Minerva Sellés
Dolors Fernández
Hug Gabarró
Mireia Sánchez

Si tens ganes de col·laborar posa't en contacte amb nosaltres!
Envia'ns un correu electrònic a
vallbonaexpress@gmail.com

DL L 177-2026

EDITA:

Ajuntament de Vallbona de les Monges

AMB EL SUPORT I EL FINANÇAMENT DE:

Financiado por la Unión Europea NextGenerationEU

Gobierno de España | Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia

Gobierno de España · Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030

COCEDER

L'Olivera Vallbona de les Monges

Institut Estudis Ilerdencs

Diputació de Lleida
La força dels municipis

INDEX

03
EDITORIAL

04
HISTÒRIES DE BÈSTIES 2ª part

08
OBSERVATORIS DE FAUNA

10
TRANSGÈNIA
QUE BONIC

11
VALLBONA DE LES MONGES FA COMUNITAT

12
A L'ALTRA BANDA DEL MIRALL

14
VALLBONA I EL CANVI CLIMÀTIC

EL DIRECTOR

L'EDITORIAL

D'entrada, amics vilatans i veïns de Vallbona, així com coneguts vinguts d'altres viles i rodals, m'he de referir de forma breu però no escadussera a l'absència d'aquests dos últims anys en que no ha aparegut la nostra revista. Han estat qüestions accidentals les que ens han somogut a aquest endarreriment, no cap voluntat de faltar a la nostra petita responsabilitat amb tots vosaltres. Però finalment, ja som aquí altra vegada per presentar-vos el segon número de la nostra i vostra revista Vallbona Exprès, una petita veu que esdevindrà un clam quan els textos que us presentem siguin llegits per tots vosaltres vora la llar de foc -si a fora de casa el fred és greu- o sota d'una olivera si fa calor d'estiu. De totes maneres, com vaig dient, també ens agradaria que ens llegissin més enllà del nostre municipi de Vallbona de les Monges, com podria ser a les valls del Riu Corb, a la comarca de l'Urgell, a la província de Lleida i per extensió a tot Catalunya.

En aquest segon número presentem sis textos magnànims, dels quals dos són poemes. En primer lloc apareix un text de Marc Valls, el nostre insigne agent rural, que continua el text presentat al primer número que vam publicar, on explica les seves aventures i desventures en la seva relació de sempre amb els animals. També s'inclou un arxiu realitzat per Eduard Viver i Minerva Sellés sobre la qüestió dels observatoris de fauna que hi ha al municipi, amb algunes fotografies.

Més enllà d'això s'inclou una part d'un poema de Jordi Sempere Roig titulat "Transgènia", que esdevé un poema emblemàtic sobre la raó i naturalesa de ser del nostre petit país. Seguidament, en l'apartat titulat "A l'altra banda del mirall", apareix una entrevista formal i alhora deixondida al nostre veï il·lustre Alfons Solanas. Finalment hem inclòs un poema de Dolors Fernàndez titulat "Què bonic", on l'autora plasma la seva cosmovisió i punt de vista sobre l'existència.

Per acabar, Joaquim Sempere continua la seva proposta teòrica i explicativa de l'argument que vam publicar també ara farà dos anys sobre la qüestió del canvi climàtic i la necessitat d'avançar cap a un nou model energètic que no suposi la depredació dels recursos naturals i del medi ambient, i això a escala del nostre petit municipi.

Així que m'acomiado de tots vosaltres per tal que ens retrobem per sempre, esperant que gaudiu de la lectura d'aquests esbossos que podrem comentar després en estones mortes quan ens retrobem tots junts i alhora en algun racó del nostre poble. Abans de marxar, tanmateix, només recordar-vos que la flor que il·lustra la portada de la nostra revista i l'escarbat que apareix en les pàgines d'interior, són obra del nostre gran amic Miquel Àngel Vallverdú. A ell i a tots vosaltres, moltíssimes gràcies!

Jordi Sempere Roig

MARC VALLS ALBERT

HISTÒRIES DE BÈSTIES

2a PART

El text que presentem tot seguit és la segona part dins les «Històries de bèsties» que continua amb el relat de Marc Valls, que ja va aparèixer al número 1 del Vallbonaexprès.

Un altre dia, jugant per casa amb la iguana, aquesta es va llençar damunt de les mones de Pasqua que hi havia damunt de la taula del menjador. Va caure tot just al mig de la mona de la meva germana. Aquella mona tan ben feta de nata i xocolata que havia fet la padrina Assumpció va quedar dibuixada amb la silueta d'aquell rèptil, i aquell rèptil, ben ple de nata i xocolata. La Laura, tota emprenyada, em va tirar al damunt la meva figura de xocolata i la iguana es va convertir en aquell moment en la nova figura de xocolata damunt la mona de la meva germana. Quin panorama! Si aquella mona no tenia la figura de xocolata al damunt, ara ja la tindria: una iguana no hi quedava pas malament! Al final, amb un pinzellet i amb una mica d'habilitat, aquella mona va quedar com si res hagués passat. Això sí, era un secret que només sabíem la meva germana Laura i jo. Així que el dia de la Mona tota la família va menjar mona... menys, ja sabeu qui, oi?

El dia que vaig conèixer l'Esther i la Laura –les noies de Premià que venien a estiuejar a Vallbona–, estaven tan tranquil·les tombades a les hamaques prenent el sol al jardí de la casa del raval i, de sobte, saltant des de la teulada, se'ls va tirar al damunt un esbojarrat gall. Les noies, esfereïdes, cridaven la seva àvia preguntant com havia pogut entrar aquella bèstia feréstega i cridanera dins el jardí, i l'àvia Juanita va exclamar: –Segur que és del Marc de Ca la Fina! I, evidentment, no s'equivocava: a partir d'aquell dia va néixer una estreta relació d'amistat amb la Laura i l'Esther.

O el dia que el Manolico es va presentar a casa amb un poll de gavina: l'havia capturat al mig de les Rambles

de Barcelona, ell corrent darrera aquell poll i la Guàrdia Urbana corrent darrera el Manolico. Quina escena! Però va aconseguir la seva missió: capturar la pobra gavina, ficar-la dins del seu vehicle i escapolir-se de la policia amb aquell animal. Aquella gavina, totalment d'hàbits costaners i acostumada a menjar peix, viatjaria fins a un petit poblet de l'interior de Catalunya. Només faltava una gavina a casa ara...

La vaig portar al corral on teníem les gallines, els faisans i els pavons reials, a la casa dels padrins (Cal Micalet). L'animal menjava el pinso de les gallines i petits peixets que li donava, i així es va fer gran. Quan vaig veure que aquell corral no era un lloc per aquell animal, li vaig obrir les portes perquè pogués marxar. Van passar uns dies en què, a les nits, tornava a dormir a dins el corral i, de dia, marxava, fins al punt que es van començar a sentir notícies dels padrins del poble que un ocell gros, que no havien vist mai per aquelles contrades, resseguia totes les basses dels horts, capturava i es menjava tots els peixets de colors que hi habitaven. Us podeu imaginar de qui es tractava, oi? Mai més vaig tenir notícies d'aquella gavina, que espero que algun dia hagués tornat a trobar la seva mar.

Un dels animals al qual vaig tenir més afecte i estima va ser el Willy, un simpàtic ànec que em va regalar l'Armand quan era un pollet acabat de néixer. Aquell ànec es va convertir en la meva mascota inseparable. El vaig cuidar des de ben petit i, per a ell, m'havia convertit en la seva mare, el seu pare o, directament, el seu amic. Anava amb bicicleta i el Willy sempre volava darrere meu; baixava a jugar a futbol amb els amics a la pista i el Willy m'esperava a les grades; anava a comprar al bar i el Willy s'esperava fora, sabia que tenia reservat el dret d'admissió al bar del poble. En definitiva, n'hi ha que tenen gossos o gats i jo tenia el Willy, quin gran company! Recordo com de malament ho vaig passar el dia que es va morir (bé, el dia que el va depredar un altre animal salvatge). Crec que a partir d'aquell dia vaig començar a entendre com funcionava realment la natura en el seu estat més salvatge.

Els dies en què anàvem amb el Gerard de la Fonda a fer expedicions al bosc de la Font de la Pica -crec que podríem haver fet un documental de la fauna que hi habita perquè el coneixíem com si fos casa nostra-, veure un animal salvatge en llibertat era complicat, així que els havíem de seguir la pista. Seguíem les petjades del porc senglar, els arbres on es fregaven i els tolls on es banyaven i mesuràvem les petjades dels teixons i els seguíem el rastre, així podíem arribar als seus caus. Un rastre de teixó ens va portar a un cau amb més de deu forats i desenes de galeries subterrànies al bell mig d'aquell bosc: per a nosaltres va ser tot un premi trobar aquell espectacular cau.

Seguíem les latrines que deixaven de rastre les genetes, empaitàvem les guineus pel terme, localitzàvem els

petits cadells i desmuntàvem els llaços (trampes prohibides i no selectives) que trobàvem i que algun furtiu havia ficat per caçar-les il·legalment. Amb els prismàtics seguíem el niu d'àligues marcenques que hi havia a la serra de l'Escoda o el niu d'aligots que hi ha entre Vallbona i Llorenç, comprovant que els polls tiraven endavant. Baixàvem als pous i cisternes a buscar serps. En fi, ens sentíem com uns autèntics exploradors voltant pels boscos i camps de Vallbona.

"Amb els prismàtics seguíem el niu d'àligues marcenques que hi havia a la serra de l'Escoda o el niu d'aligots que hi ha entre Vallbona i Llorenç"

En aquell temps, veure un porc senglar no era com ara: n'hi havia pocs i era difícil de localitzar-los. Així que, quan els caçadors del poble feien una batuda de senglar, sempre anava de gosser amb el tiet Josep Albert, el Micalet, i els seus gossos de rastre en busca dels porcs senglars. Era la forma de poder-los observar a poca distància, ja

que a vegades els gossos els aixecaven a pocs metres de nosaltres.

I a les nits, com que no en tenim mai prou, anàvem amb el Juanra i el Dani a buscar el gran Bigfoot. Era un nom que ens vam inventar per a un porc senglar gegant que habitava pel terme de Vallbona. Feia temps que l'havíem vist i seguit el rastre que deixava i li havíem mesurat les petjades. Era un exemplar extremadament gran. Moltes nits i matinades sense dormir, amb el Nissan Terrano del Juanra, en busca d'aquell porc senglar que mai havia vist ningú. Era com una llegenda. Vam trobar diversos senglars, però mai el Bigfoot, així que la llegenda d'aquella bèstia encara segueix viva... si el voleu buscar... ja que tampoc el van aconseguir caçar mai.

Amb tot això, i veient que ja no podien estar tots aquests animals dins de casa, el pare em va regalar una gran gàbia. Era un tancat de reixa gegant que havia fet fer expressament al Jesús de Belianes, el ferrer del poble. D'aquesta manera, tots els animals podrien viure junts en un gran tancat. Aquesta gran gàbia la vam instal·lar a l'hort amb el pare i el Jaume el Pepi. Cotorres, guatlles, canaris, faisans, periquitos, perdius, agapornis, carolines... en definitiva, tota mena d'ocells i un eriçó viurien junts en aquell tancat. Però aquella intenció d'ajuntar espècies exòtiques amb espècies autòctones no va ser una bona idea. Aquell eriçó tan graciós que m'havia portat el vell Miret al seu dia, durant el dia s'alimentava de fruites i verdures, però de nit era un autèntic caçador, esperant que algun d'aquells ocells baixés a menjar a terra. Una nit, l'Esti, la carolina que havia criat de petit, va baixar a la part baixa del tancat i allà estava, esperant impacient, aquell eriçó, que la va caçar i la va depredar sense cap contemplació. Allà, la mare natura em va donar una altra lliçó: els eriçons són animals omnívors i ell no perdria una bona oportunitat de capturar i caçar un ocell si se li posava al davant. El problema és que ho va fer amb l'Esti, possiblement l'ocell més amansit i al qual li tenia una gran estima. Però, lluny de rancors, al cap i a la fi l'eriçó només havia seguit el seu instint natural i salvatge. Així que, aquell mateix dia, vaig agafar l'eriçó i me'l vaig endur a la muntanya del Sant Miquel. Allà mateix li vaig donar la llibertat condicional i el vaig alliberar. Aquell eriçó que s'havia trobat el vell Miret quan feia feines al camp feia uns mesos tornava a ser lliure. I jo, en alliberar aquell animal, vaig tenir una profunda sensació de llibertat. Poques coses tan gratificants existeixen com alliberar una espècie salvatge i que torni al seu hàbitat natural.

"I jo, en alliberar aquell animal, vaig tenir una profunda sensació de llibertat."

Una passió que, a mesura que em vaig fer gran i vaig arribar a l'adolescència, vaig tenir molt clara: cap animal havia d'estar tancat en gàbies, terraris, peixeres, etc. Si volia veure un animal, aquest havia d'estar en plena llibertat a la natura i no presoner en cap mena d'instal·lació pel desig d'una persona de tenir-lo en captivitat.

Una activitat pionera per observar animals salvatges en plena llibertat és la que han implantat l'Eduard de Cal Viver i la Minerva a través dels hides que es poden trobar en diferents llocs del terme. D'aquesta manera, pots fotografiar un animal salvatge quan baixa a l'abeurador a beure aigua sense cap necessitat de molestar-lo i sense que l'animal et detecti. Sens dubte, una gran iniciativa que ha portat els millors fotògrafs de fauna a visitar la fauna salvatge vallbonina.

Així doncs, quan vaig acabar els estudis, tenia molt clar que m'havia de dedicar a una feina on pogués posar el meu granet de sorra en la protecció i conservació del medi natural. I així és com em vaig començar a preparar les oposicions per entrar al Cos d'Agents Rurals: un any sencer d'acadèmies, gimnasos i colze a colze a l'escriptori de l'habitació estudiant lleis i lleis. Tot aquell esforç va

arribar en forma de recompensa l'estiu del 2007, quan em van dir que havia aprovat l'oposició i que estava convocat per entrar a l'escola i realitzar el curs selectiu.

Entrar al Cos d'Agents Rurals em va permetre complir un somni de petit: em podia dedicar a una feina al servei de la protecció de la natura. Investigar la mort d'espècies protegides i trobar els presumptes culpables; localitzar trampes i paranys al medi natural, com havia fet de petit; interceptar furtius; fer inspeccions de venda i comerç d'espècies amenaçades; rescatar tota mena d'animals salvatges del medi natural per portar-los al Centre de Recuperació de Vallcalent, a Lleida, per curar-los i realitzar els posteriors alliberaments; fer el seguiment i el cens de diverses espècies protegides; localitzar animals abandonats; fer inspeccions per maltractament animal; controlar instal·lacions on mantenen animals en captivitat per si disposen de bones condicions; fer inspeccions de tinença d'espècies protegides, etc. I així, centenars d'altres tasques relacionades amb el medi ambient com: la prevenció d'incendis forestals, la investigació de les causes i dels presumptes autors dels incendis forestals; la informació i l'assessorament a la ciutadania envers el medi ambient; el control i inspecció dels aprofitaments i rompudes forestals; la preservació de la flora protegida; la vigilància dels espais naturals protegits; la inspecció d'abocaments al medi natural i la identificació dels presumptes culpables; la col·laboració amb altres departaments inventariant elements del patrimoni cultural; o les inspeccions d'urbanisme il·legals al medi natural, i un llarg etcètera.

I, sobretot, una de les tasques més vitals i més rellevants que realitzen molts companys i companyes: la importància de sensibilitzar i educar els més petits i petites en la protecció del medi natural a través del programa eduCAR a les escoles, amb diverses xerrades i activitats perquè els més menuts aprenguin a estimar i conservar el medi natural.

Aquesta passió pels animals m'ha portat a viatjar arreu del món amb els companys de professió -l'Ivan, l'Oriol, el Francesc i el Cigarret, grans amics-, amb els quals he pogut compartir molts viatges. Aventures amb els elefants, lleons, búfals i rinoceronts al Parc Nacional del Serengueti (Tanzània); peripècies amb serps, iguanes i cocodrils per l'interior de les selves tropicals de Costa Rica i Colòmbia; incidències amb els monos de Tailàndia; observar com una manada d'orques atacava i depredava lleons marins i pingüins a la Patagònia, o com, literalment, un exemplar majestuós de balena franca ens passava just per sota i ens aixecava part de la barca a l'Oceà Atlàntic.

Històries i experiències més recents que, si s'escau, ja explicarem en una altra ocasió.

EDUARD VIVER I MINERVA SELLÉS

OBSERVATORIS DE FAUNA

A VALLBONA DE LES MONGES

Cal BisbePetrihide

Gràcies al Projecte Estimaocells els pagesos i propietaris de la zona han volgut conèixer de ben a prop la biodiversitat que els envolta. La construcció dels observatoris de fauna ha permès observar i fotografiar de molt a prop la fauna del territori.

Aquests observatoris de fauna atreuen els ocells i altres animals mitjançant l'aigua i petites aportacions de menjar. Per tal de no ser vistos o detectats per la fauna uns "màgics" vidres espia separen les persones de l'entorn. Vidres amb efecte mirall que permeten observar sense ser vistos (vidres unidireccionals) i, per tant, permeten tenir molt a prop els ocells que venen a beure o banyar-se. Una forma d'observar respectuosa amb els ocells del territori.

Els Sentits

No calen grans òptiques ni binocles potents per veure els ocells sinó silenci, temps i paciència. Fins i tot amb un mòbil es poden fer bones fotos i bons vídeos. Qui ho prova "recau" i vol tornar altre cop darrere aquest vidre per formar part de l'ecosistema. Un vidre que separa el món de les persones del món de la vida salvatge i lliure del Maldanell. Ara són les persones les que resten "engabiades " dins aquests observatoris i la fauna està lliure a l 'exterior.

Cal Paton

En alguns casos l'aprofitament i restauració de cabanes i aixoplucs de pedra seca han donat pas a originals observatoris de fauna integrats en el territori. Una nova forma de recuperar la nostra arquitectura tradicional però aquest cop amb una nova i sostenible activitat. Una acti-

Ca l'Ayats

Les Forques

vitat, la del turisme de fauna, que pot evitar el deteriorament progressiu de les construccions de pedra seca.

Les antigues cogulles o basses d'aigua excavades a la roca han estat utilitzades com a punt d'aigua i reclam pels animals. La Vall del Maldanell és un territori de secà extrem on l'aigua esdevé un bé molt preuat per les persones i per la fauna local. Per tant, la seva recuperació i les aportacions permanents d'aigua ha esdevingut un punt clau per la biodiversitat de la zona.

Fins a 80 espècies diferents d'ocells distribuïdes en les quatre estacions de l'any han estat albirades en el conjunt de tots aquests observatoris.

Una biodiversitat desconeguda fins ara i que gràcies a aquests nous projectes hem descobert.

En definitiva, la comunitat de Vallbona de les Monges ha descobert un gran patrimoni faunístic i us convida a conèixer, observar i estimar la seva biodiversitat.

Ca l'Antonet

Comes Eugues

Cal Manco-Font Teuleria

El bunquer

Cal Pons

Cal Solero

Ca la Fina

JORDI SEMPERE ROIG

TRANSGÈNIA

Part central del poema escrit a Banyoles (Pla de l'Estany) entre el 18 d'abril i el 28 de maig de 2011. La concepció de la vida que s'hi reflecteix ha estat superada amb nous paradigmes científics i metafísics que ha descobert l'autor més enllà de l'any 2014 com es veurà en un futur proper.

"El nostre atzar
és el d'un astre
que ho conté tot
i que ens fa pensar
enlairats que també
serem eterns
com quan veiem
les muntanyes del nostre país
alçar sa testa més amunt
dels núvols concupiscents
i les veiem estables i quietes
com si el Temps hagués
estat sempre somort i mort
i Déu les hagués disposat
ací i allí esquitllades
com en un pessebre altiu
de neu empolsinades
on els nostres somnis
de súbdits catalans
es projecten vers els seus cingles
alliberant-nos del passat
i incrustant llurs noms
als nostres magins blans,
Montserrat, Montsec,
Montseny, Pedraforca,
Pica d'Estats, Cadí
i Canigó, reblant el clau
d'un món que s'esmuny
però que es segella
a les nostres entranyes
de país petit i gran.

La Flor de les Neus
creix i guspira
i el falcó alat
i l'àliga blanca
piulen estranyant
un silenci punyent
que també dibuixa
nostre rostre i deler,
d'un poble sofert
però mai trist.

Un crit profund
i gutural, sense alè
més que d'una frescor
pregona i gèlida,
vingué d'Orient
cap a Occident
amb un llenguatge pur
i farregós del Nord glaçat
enclastat a les genives
d'uns homes alts
i de cabells llargs,
que al crit de "Tor!"
invocaven el Déu del Tro
i de la Guerra,
però en la recerca
de la claror i les valls
s'enfondraren en un nou mar
meridional reminiscent
d'horts i bones pastures
sense fred i agradables
altures on la gent conviu
i parla arrelant
diferents factures i orígens
confluïnt entre Pirineu i plana.

Catalunya així es conformava
en l'emblema d'un passat curiós
de nòrdics, llatins, àrabs
i germànics que donaren
al país naixent noms
a cada turó i bosc
sense ser-ne ans deutors,
doncs la terra catalana
és nascuda de vents i trons
que la fan ferma i fora hores
encisant a cada alenada
el viatger distret i distès
que en queda captiu i près
de l'aroma de la sardana,
els castells i la tamborinada.
Visca el pa, el vi dolç
i l'anxova en coca salada!"

DOLORS FERNÁNDEZ

QUE BONIC!

Hivern-primavera 2024

Que bonic és el silenci.
Veig els arbres i alguns com els ametllers
ja floreixen.

Aquest hivern fa més calor
i les plantes moren per la sequera.

Els animals poden desaparèixer
perquè n'hi ha molts
en perill d'extinció
i l'home en té molta culpa
de tot això
i d'altres coses com la guerra.

També, si no hi haguessin
tantes classes socials,
amb rics i pobres,
tot seria millor.

Que tothom tingués el necessari:
per menjar, un lloc on dormir,
un treball digne…

Tant de bo i així, el món fora millor per tots.
I la Pau i el Benestar
arribin a pobles i ciutats
de tota la terra.

Avui sóc feliç,
doncs tinc ja seixanta-sis anys.

Però ha començat
un nou món per a mi.

Sense lligams de feina,
horaris,
només escoltar el brogit del vent,
l'aigua tremolosa
que s'escola pels camins,
la fragància de les flors i
el cant sonor dels ocells.

Visc la vida plenament.

Silenci absolut
i pau al cor i a l'ànima.

Surto a la finestra
i veig la ufanosa lluna
i els màgics estels que l'envolten.
Tot és obscur,
però la nit donarà pas
a un nou dia,
ple de joia i esperança.

VALLBONA DE LES MONGES, FA COMUNITAT

La irrupció del projecte de Comunitats Inclusives aquest any 2025, ha estat quelcom que ha fet sacsejar positivament tant la Cooperativa de L'Olivera, com el poble de Vallbona.

Els primers passos ferms van començar a donar-se a l'abril.

Mitjançant qüestionaris, vàrem voler conèixer la realitat que cadascú viu al poble, responent preguntes que ens ajudessin a fer una fotografia de les necessitats, propostes de millora, mancances i potencialitats.

Sobretot els qüestionaris es van passar a aquelles personalitats del poble, que són agents clau en el desenvolupament del dia a dia.

Vam començar a veure les dinàmiques establertes entre els veïns i veïnes, les diferents visions de les persones, com també els col·lectius existents.

Va ser un exercici molt agraït i necessari, el fet de començar a reunir-nos amb les diferents entitats del territori. Això ens va permetre anar més enllà dels límits del poble, ja que necessitàvem fer-nos conèixer i establir contactes arreu del territori.

Absorbir i rebre les visions d'aquells i aquelles professionals, per tal de concebre el projecte d'una manera més compartida, global i comunitària.

També acostar-nos a l'Ajuntament, perquè ens donessin el seu punt de vista, com el seu oferiment, ajuda, cooperació ; i aquella cohesió que necessitàvem per la seva part, amb una voluntat de canvi.

Establerts els ciments i les bases, tocava iniciar algunes activitats per tal de dinamitzar a la gent, transmetre nous coneixements per part dels professionals que han participat a les propostes i en definitiva, crear aquestes sinergies que s'han experimentat.

El punt de partida ja està donat, ara el què cal és seguir endavant, trepitjar el present i mirar cap a on futur on oferir cures, seguir potenciant xarxa, aprendre de les relacions veïnals, acompanyar-nos i tenir clar que aquest camí, mai para.

DEL POBLE, PER AL POBLE I AMB EL POBLE.

JORDI SEMPERE ROIG

A L'ALTRA BANDA DEL MIRALL

Aquesta entrevista s'ha realitzat a Vallbona de les Monges la tarda del dilluns 3 de novembre de 2025 a Alfons Solanas, veí del poble, i s'ha treballat a partir de tècniques qualitatives que permeten conèixer en profunditat el nostre protagonista.

1. El teu nom és Alfons Solanas. Com a veí de Vallbona, has nascut igualment al nostre poble? On vas néixer si no?

No, vaig néixer a Prats de Rei, a la comarca de l'Anoia. Ara tinc vuitanta-tres anys.

2. Per quina raó vas venir a raure a Vallbona?

La raó va ser conèixer la meva dona i després de simpatitzar un temps amb ella ens vam casar i vaig venir a viure aquí. Vam viure ja d'entrada a casa la meva dona que pertanyia a Cal Cabestany.

3. La teva família a Prats de Rei també eren pagesos?

També eren pagesos i es dedicaven al cultiu del cereal i també tenien una granja de bestiar. Era una masia fora del poble que es va anar engrandint amb el pas del temps i que ara porta el meu nebot.

4. A part de fer de pagès, has fet algun tipus d'estudis?

Vaig estudiar al mateix Prats de Rei a l'Escola Municipal, on estudiàvem gent de diferents edats tots junts, també estàvem junts nois i noies.

5. Em sembla que també has fet alguna mena de tasca en l'àmbit institucional...

Vaig ser diputat provincial a Lleida, a la Diputació, i això només va poder ser perquè havia estat alcalde o regidor a Vallbona de les Monges. No tenia obligació d'anar-hi cada dia, a Lleida, només als plens i a les reunions, que igualment eren quasi cada dia. També calia desenvolupar la feina de diputat al Partit Judicial, que depenia de Cervera, fent diferents tasques.

En aquest càrrec de diputat hi vaig estar setze anys, i els últims quatre anys, fins arribar a passar un total de vint anys a la Diputació. Després d'aquest període, vaig esdevenir persona de confiança del president fins que em vaig jubilar.

6. D'altra banda, també has sigut alcalde de Vallbona de les Monges? Durant quants anys?

He estat alcalde del nostre poble durant vint anys, del 1979 al 1999.

7. Què t'ha aportat l'activitat a l'alcaldia? Enyores el teu paper d'alcalde?

M'ha aportat molta feina i molta dedicació, i moltes inquietuds. Però no ho enyoro, malgrat estic content d'haver-ho exercit.

8. T'agrada la feina de pagès?

Sí que m'agrada, però no per exercir-la amb exclusivitat. De totes maneres cultivo el meu propi hort.

ENTREVISTA EN CLAU DE SAVIESES ADQUIRIDES A *ALFONS SOLANAS*

9. També es coneix que ets molt manetes i que a casa teva ho arregles tot directament tu...

M'agrada arreglar-ho tot, tinc moltes eines i tinc un taller per treballar les qüestions domèstiques. Jo procuro resoldre per mi mateix les averies i estar allà on apareix un problema.

10. També ets un home familiar que estima els fills i néts i tots sabem que ets de fiar amb els amics...

Em penso que això que dius és veritat. Jo sóc positiu i sempre miro la cara bona de les coses. Les coses negatives no les contemplo.

11. Què esperes de la teva vida i del futur?

Arribar al final amb la mateixa normalitat que he tingut fins ara. No tinc cap ambició de tenir res que no tingui i em sento bé tal com estic, encara que trobo a faltar molt la meva dona.

12. De tot el que has viscut, que és per a tu el més rellevant?

La família, és així mateix. No tinc cap altra cosa al cap que no sigui la família, que estiguem tots units i poder gaudir junts de la vida. De fet jo em sento bé tal com sóc i estic, sóc una persona prudent.

JOAQUIM SEMPERE CARRERAS

VALLBONA I EL CANVI CLIMÀTIC (2)

Vam veure, al número de juny de 2023 del Vallbona Express, la necessitat imperiosa de deixar de cremar combustibles fòssils –carbó, petroli i gas fòssil— perquè la seva combustió és la causa més determinant del canvi climàtic. Però també perquè les reserves d'aquests combustibles són finites. S'acabaran durant la segona meitat d'aquest segle, segons previsions científiques solvents. I abans d'exhaurir-se començaran a escassejar i el seu preu a pujar de manera irreversible. Encara no hem arribat tan lluny, i veiem els preus oscil·lar de maneres erràtiques –ara pujant, ara baixant— en funció de l'especulació i altres negocis dels països que en posseeixen reserves i de les companyies que les exploten. Però arribarà un moment que el problema no seran només els preus alts, sinó també l'escassesa creixent. I aleshores no tindrem més remei que buscar altres fonts d'energia. Afortunadament, tenim la radiació solar, la força del vent i dels corrents d'aigua, la de les ones del mar, i algunes altres, i sabem com aprofitar-les. Sense oblidar la llenya... De fet, ja fa temps que les estem començant a aprofitar.

Aquestes fonts no s'esgoten i el seu ús no contamina. Són les que anomenem fonts renovables d'energia. No agreugen el canvi climàtic: al contrari en són la principal solució. Les fonts renovables actuals i futures són diferents de les fonts renovables del passat degut a un extraordinari descobriment de la ciència moderna: el control de l'electricitat. Avui el vent fa girar les ales dels aerogeneradors, movent una dinamo que produeix electricitat. La llum solar incideix sobre plaques fotovoltaiques, que tenen la virtut de convertir la llum en electricitat. I així podem fer funcionar els infinits aparells elèctrics que han estat inventats en el darrer segle.

Imaginem ara què li pot passar al pagès o ramader que necessita gas-oil per al seu tractor i energia per a les seves instal·lacions; o al pescador que ha de sortir a la mar; o al transportista que es guanya la vida amb la seva furgoneta; o a l'industrial que ha de pagar els salaris d'una colla de treballadors i gasta molta energia. Tota aquesta gent necessitarà combustibles que no depenguin del petroli ni del gas. Per no parlar de l'energia que gastem totes i tots a casa per a la cuina, la calefacció o l'aire condicionat, la nevera, la rentadora, la llum i els aparells electrònics. Imaginem què ens pot passar quan comencin a fallar els subministraments de petroli i gas. Haurem de tenir a punt un altre sistema energètic, que no pot ser altre que de fonts renovables. Doncs, bé: quan es vagin esgotant els combustibles fòssils i l'urani, en el curs del segle present, haurem de tenir a punt les instal·lacions eòliques i fotovoltaiques que ens siguin necessàries per fer funcionar satisfactòriament tots els dispositius –industrials, domèstics, de transport— que vulguem fer funcionar. Si no els tinguéssim a punt, tindríem problemes. Conclusió evident: cal que ens afanyem a fer la transició energètica a les renovables. De fet hi ha un imperatiu encara més fort per accelerar aquesta transició: mitigar l'emergència climàtica.

Cal que tothom s'arremangui, perquè la transició energètica no és cosa d'uns quants: és cosa de tothom. No és només cosa de les grans companyies ni dels governants. Construir una central de gas o fuel-oil o una nuclear requereix molts diners i molta capacitat empresarial. Només ho poden fer grans companyies privades o una empresa pública amb diners de l'estat. No és a l'abast dels simples ciutadans. En canvi, la ciutadania sí que té al seu abast la capacitat d'invertir diners per posar captadors fotovoltaics als terrats o teulades de casa seva. O d'invertir una part dels seus estalvis en alguna empresa col·lectiva que financiï un parc eòlic o fotovoltaic. Això passa a països

com Alemanya o Dinamarca, que van començar a fer-ho fa 20 o 30 anys; actualment una bona part de les inversions en renovables de tots dos països és patrimoni no de grans companyies privades, sinó de milions de ciutadans corrents (o d'administracions locals, com els ajuntaments) que hi tenen els seus estalvis invertits. El malestar que es manifesta a Catalunya amb molts projectes eòlics o fotovoltaics és degut a que són iniciatives guiades només per la voluntat de negoci de grans companyies. Aquest malestar es podria evitar si les poblacions afectades fossin les que es beneficiessin dels projectes, decidint com fer-los i invertint-hi els seus estalvis (i cobrant els beneficis).

¿Quines modalitats de propietat i funcionament de les renovables existeixen? La modalitat més estesa i coneguda de participació popular és l'autoconsum: instal·lar-se captadors tèrmics (per aigua calenta) o fotovoltaics (per electricitat). En el cas de l'electricitat, com que de nits no hi ha producció, ens caldran bateries a casa o connexió a la xarxa general per comprar corrent elèctric quan no fa sol i vendre els sobrants de les hores d'insolació. L'autoconsum més senzill és l'individual. Però també pot ser col·lectiu o compartit entre un conjunt de veïns. Una forma més complexa és la comunitat local d'energia. En aquest cas es tracta d'autoconsum compartit també, però més integrat, perquè l'electricitat sobrant d'una casa és utilitzada pels altres membres de la comunitat, de tal manera que els intercanvis entre els veïns de la comunitat i la xarxa general són menors. Això fa que l'electricitat viatgi menys i tingui menys pèrdues, i que la comunitat tingui més autonomia.

¿Serà més barata l'energia en un sistema 100% renovable? Sí, ho serà, perquè el sol i el vent són energies lliures i gratuïtes. Això no vol dir, però, que no hem de pagar res més que la instal·lació fotovoltaica (o eòlica, en el seu cas), i el seu manteniment i assegurança. També hem de pagar a la companyia pel corrent que ens subministra si estem connectats a la xarxa general. I si funcionem amb bateries, ens cal pagar les bateries i el seu manteniment. Tot i així, el resultat és una reducció substancial de la factura energètica, amb la satisfacció afegida de lluitar contra el desastre climàtic i de tenir autonomia respecte d'un oligopoli energètic que s'ha aprofitat de nosaltres imposant-nos les seves condicions i els seus preus.

Les comunitats energètiques locals són la fórmula més prometedora. A la Unió Europea la seva regulació és força avançada. Però a Espanya les grans companyies de l'oligopoli –que controlen bona part del sistema— hi posen obstacles perquè volen perllongar tant com puguin el seu control i retardar la transformació. Així, per exemple, retarden la connexió a la xarxa general de les comunitats energètiques locals, impedint que funcionin. Els interessa perllongar el seu negoci, no fer progressar el nou model. Volen mantenir el seu control i no democratitzar l'energia.

Les instal·lacions als edificis residencials o industrials, posseïdes i gestionades pels titulars, seran la base del nou model energètic renovable. Però no podran satisfer totes les demandes. Cal fer funcionar els ferrocarrils, els hospitals i, en general, tots els serveis públics, i a més a més, no tota la població podrà gaudir de l'autoconsum: pensem en els immobles de molts pisos que no tenen espai per posar-hi captadors, i en les persones que no tinguin recursos ni iniciativa per accedir a l'autoconsum. Per satisfer aquestes necessitats, caldrà disposar d'instal·lacions generadores addicionals, a més de les situades a les teulades i terrats.

Si la transició energètica a les renovables ha de ser cosa de tots, ¿què fan i què poden fer Vallbona i els seus habitants? La fórmula ideal és constituir una comunitat energètica local que aplegui el màxim nombre d'habitants. L'ajuntament hi ha de jugar un rol capdavanter. La cooperativa L'Olivera ha pres la iniciativa engegant un projecte fotovoltaic propi. Del que es tracta és d'unir esforços constituint una comunitat energètica local que aplegui l'ajuntament, les empreses cooperatives i tots els habitants del poble que s'hi vulguin adherir.

Serà important entendre que en aquests moments de crisi climàtica i sequera greu, cal fer esforços per sortir-ne ben parats, i que el pas a les energies renovables és l'acció més important que és possible fer de cara a aquest objectiu.

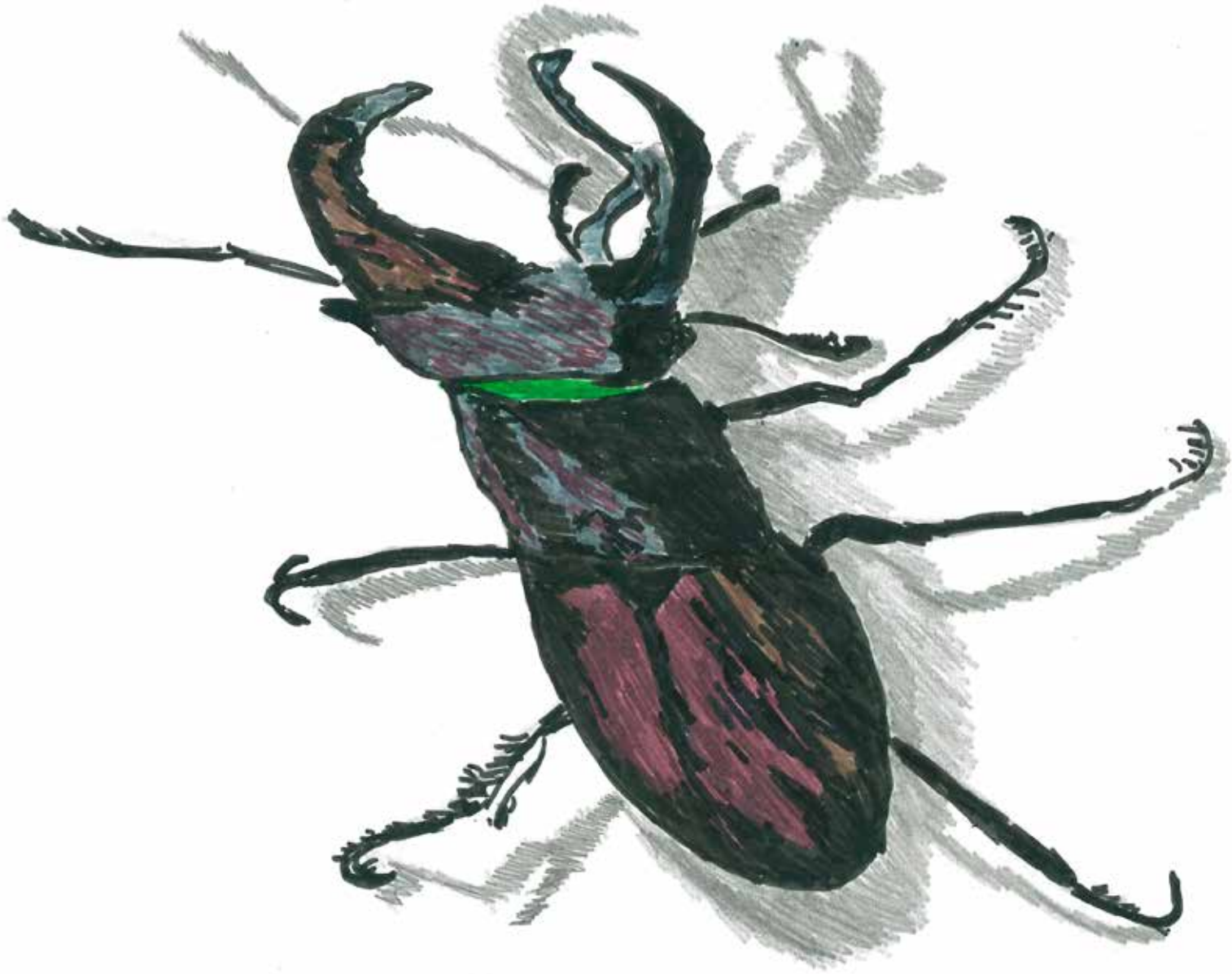

IL·LUSTRACIÓ: MIQUEL ÀNGEL VALLVERDÚ MIRÓ